

ממדרן רבינו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

פרשת פנחס תשפ"ו

+ ווי העמודים וחשוקיהם + שאלה משולחננו של מרן שליט"א

האם ראוי להעמיד בחור ש"ץ שמגמגם בלשוננו

מפני כבוד הציבור שהוא כבודם לפני בני אדם שתועיל בו מחילת הציבור, אלא פירושו שאין זה כבוד הציבור שישלחו לפניו יתעלה מי שאין לו הדרת פנים להליץ על הציבור, דאף לפני מלך בשר ודם אין שולחין להליץ על הציבור אפילו אם הוא חכם גדול, אלא אם כן שהוא בעל צורה ויש לו הדרת פנים שנתמלא זקנו, כל שכן לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, דלפי זה אין מקום כלל לומר דמהני למנותו כשרצו הציבור למחול על כבודם, יעו"ש. וכן כתב במשנ"ב (ס"ק כג) ואין הציבור יכולים למחול על כבודם בזה [וכאן המקום לציין מה ששמעתי ממנו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל דבישיבות קטנות יכולים להעלות לפני התיבה גם בחור שלא נתמלא זקנו, ואפילו בתעניות ציבור וכיו"ב (וא"צ להקפיד שדווקא צוות הישיבה יגש לפני התיבה), דמאחר והציבור שם הוא ציבור של צעירים כאלו, אין בזה חשש].

ולכאורה גם במגמגם הנדון משום כבוד הציבור, שאין כבוד הציבור לשלוח למלך מלכי המלכים מליץ על הציבור מי שעילג בלשוננו, וגם לאדם פשוט אין שולחים שליח כזה.

אמנם נראה שיש ישיבה אינה רק מקום שלומדים שם תורה, אלא ישיבה זה גם מקום חינוך, לחנך התלמידים לתורה וליראת שמים ולמידות טובות, כי אז הם שנות הבחורות, ואין שיחננו אותם אז, כך יצמחו בגדלותם, והרי בשביל חינוך מותר לעבור על איסור של ברכה לבטלה, וכמבואר בשו"ע (או"ח סימן רטו ס"ג) שמותר ללמד לתנוקות הברכות כתקן, ואע"פ שהם מברכין לבטלה בשעת הלימוד.

וכתב המשנ"ב (ס"ק יד) שלומד הרב עמהם הברכות שלא בזמנו, ואפילו הכי מותר להזכיר שם השם, ואפי' הרב יכול להזכיר השם כדי ללמד להתניק הברכות, שהרי על כרחק אנו צריכים ללמוד עמהם כדי לחנכם בלימוד התורה ובקיום המצוות, וכמו דכתיב ולמדתם אותם את בניכם וגו', יעו"ש.

וא"כ בענייננו אמנם בעצם הדבר אין זה מנהג ראוי בשאר מקומות לנהוג כן להעמיד ש"ץ שמגמגם בלשוננו, אבל בישיבה שהמטרה לחנך את הבחורים לתורה ויראת שמים, שהרי שזה חלק מהחינוך שבחור מגמגם בלשוננו יהיה החזון, והבחורים ילמדו איך מכבדים גם בחור כזה ולא יצחקו, וילמדו גם לכבד את השונה מהם.

בנוסף לכך, חלק מתפקיד ישיבה זה לעזור לבחור שצריך עזרה, ובענייננו תפקיד הישיבה זה לעזור לאותו בחור שמתקשה בדיבורו שיוכל להתגבר על הגמגום, וכל הבחורים יש להם ערבות לזה. אם כן לא רק שאין בזה איסור, אלא אף זה רצוי, אם ראש הישיבה לא מצא עצה אחרת איך לחזק את הבחור, רק על ידי שיעלה להיות ש"ץ, זה הדבר הנכון לעשות, הן בשבילו והן בשביל הבחורים האחרים.

ואפשר גם להמליץ על כך, את מה שהביא הערוך השולחן (או"ח סימן סב ס"א), וז"ל: 'פשוט הוא דמי שהוא נלעג לשון כמו שיש בני אדם שאין יכולים להטעים הרי"ש כראוי, או שאין יכולין לומר ש"י ימנית, או שאומרים גימ"ל כדל"ת וכיוצא בזה, יצא, כיון שמדבר לפי דיבורו. ויותר מזה איתא במדרש חזית על פסוק ודגלו עלי אהבה, א"ר אחא עם הארץ שקורא לאהבה איבה, כגון ואהבת ואיבת, אמר הקב"ה ולגלוגו עלי אהבה', עכ"ל הערוך השולחן.

וגם בענייננו יש להקב"ה אהבה גדולה לש"ץ כזה, שהבחורים מכבדים אותו לעלות, וכולם מרוממים אותו, והוא מתרפא מגמגמו, ואין לך 'ולגלוגו עלי אהבה' גדול מזו.

שאלה. אצלנו בישיבה קטנה בה אני מכהן כראש ישיבה, יש בחור מצוין בלימודו שסובל מגמגום כבד, זכור לי כשלמדתי בעצמי בישיבה קטנה שהיה גם כזה בחור, הבחור ביקר אצל טובי הרופאים והמומחים ולא הועילו כמעט כלום, והגמגום נותר בעינו. ראש הישיבה בחכמתו וברוח תבונתו, ביקש להעצים את הבחור ולרומם את רוחו למען לא ירגיש נחות ושפל בעיני עצמו ובעיני החברה מחמת לקותו, וכיבד אותו להיות ש"ץ פעם בשבוע, ובזה בעז"ה יקבל ביטחון עצמי מרובה והערכת ערך עצמו.

כמובן שראש הישיבה דאג מראש, לא רק שאף בחור בישיבה לא יעיז ללעוג לו על כך, שזה כל יראה וכל ימצא בישיבה שבחור לועג לחברו, אלא גם דאג שכל בחור יעצים את הבחור בהודאה באמת מקרב הלב על תפילתו היפה. ואכן, כל בני הישיבה נהגו בו כבוד ודרך ארץ [וכמובן שהתועלת לא הייתה רק לבחור, אלא לכל בני הישיבה שלמדו על בשרם איך צריך לנהוג במידות טובות בין אדם לחברו].

ואכן אט אט חל שיפור ניכר בדיבורו של אותו בחור, ובתוך כחצי שנה נעלם הגמגום לחלוטין, כאילו לא היה, ומה שלא הועילו טובי המומחים והרופאים, עלה בידי ראש הישיבה לעשות בכך תבונתו.

גם אני רוצה לנהוג כמנהג ראש הישיבה שלי, לתועלת הבחור המגמגם ולתועלת שאר הבחורים, וזכורני שהיו אלו רגעים מדהימים איך שכל בני הישיבה התעלו מקטנות שכלם, שלא ללעוג על חברם, ולהיפך למדו איך להעצים את השני ואיך לתת לו מילה טובה.

אך העיר לי אחד הרמ"ם שיש בזה בעיה הלכתית, שהרי במשנ"ב (סימן נג ס"ק לז) כתב שאין למנות שליח ציבור מגמגם, מפני כבוד הציבור. ואולי אף יש בזה גם טירחא דציבורא, שהרי מחמת גמגמו מאריך הוא בתפילתו וחוזר על מילים פעמיים וכיו"ב, ונמצא הציבור שותק וממתין בקטיעת התפילה, וזהו בכלל טירחא דציבורא.

לכן שאלתנו קמיה מרן שליט"א היא מה לעשות, האם כמו שנהג ראש הישיבה שלי שלא חשש לדברי המשנ"ב והוריד ש"ץ מגמגם כדי לרפאותו, או דבריו הר"מ שטוען שזה לא ראוי?

תשובה. ישיבה אינה רק מקום שמחנכים שם ללמוד, אלא צריך לחנכם גם ליראת שמים ולמידות טובות, ובשביל חינוך מותר לעבור על איסור. וגם בענייננו בשביל חינוך הבחורים ובשביל לרומם את הבחור, מותר להעמידו כש"ץ, ועל זה אמר הקב"ה ולגלוגו עלי אהבה.

מקורות ונימוקים

הנה באמת במשנה ברורה (שם) הביא בזה מחלוקת הפוסקים, שביירושלמי (ברכות פ"ב ה"ד) איתא, אם היה לשוננו ערוך מותר. ופירש הפני משה כמו ארוך, כלומר שהיה מגמגם בלשוננו כאלו המגמגמים מחמת שלשונם קצת ארוך וכבד עליהם להוציא המבטא, ומאריכין ביותר טרם שמדברין, מותר, מפני שזה אינו משנה האותיות מהויתן. אמנם בחדדים פירש, שאם היה לשוננו ערוך דהיינו שמבטא היטב את האותיות, למרות שמקורו ממקום שאין מבטאין היטב, מותר.

לגבי הנדון אם הציבור יכול למחול, כיון שהאיסור להורידו לפני העמוד הוא מפני כבוד הציבור, אולי אם הציבור מוחל אפשר להורידו, אמנם כתב בב"ח (או"ח סימן נג) לגבי העלאת ש"ץ שלא נתמלא זקנו, שלא יועיל מחילת הציבור, דאין פירוש

בה רב, אסור להיכנס שם. משהו היה מאמץ להלכה כזאת? אם אין רב אז אין השראת השכינה במקום, כי לא יודעים לנהוג על פי תורה והלכה".

***

החובה על כל אב ללמוד תורה עם בניו - תורה מגנא ומצלא!

לאחר מכן עורר רבינו את קהל המשתתפים על החובה והזכות על כל אב ללמוד עם בניו, ולקיים את ציווי התורה 'ושננתם לבניך', כי התורה מגנא ומצלא: "אני רוצה להגיד לכם חברי, יש לי איזה הערה גדולה מאד להגיד, אני רואה לפעמים משפחות שהאבא כמובן שומר תורה, אבל הוא לא לומד תורה עם הילדים שלו, אין לו זמן כנראה, ואני רואה את הילד מסתובב ככה בחוסר מעש, אמרתי לאבא שלו, תסלח לי, הילד שלך אין לו מי שילמד איתו, מסתובב פה ילד, שאינו יודע בין ימינו לשמאלו, ואתה לא מקיים את חובתך. והרי נאמר במסכת קידושין (דף ע"א), עד היכן חייב אדם ללמד את בנו תורה, אמר רב יהודה אמר שמואל, כגון זבולון בן דן שילמדו אבי אביו מוקרא, משנה ותלמוד, הלכות ואגדות וכו'... לומר לך, שכל המלמד את בנו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו למדו לו ולבנו ולבן בנו עד סוף כל הדורות'.

"ואפילו סבא צריך ללמוד עם נכדיו, וכמבואר בגמ' בקידושין (שם), אמר רבי יהושע בן לוי, כל המלמד את בנו תורה, מעלה עליו הכתוב כאילו קיבלה מהר סיני, שנאמר 'והודעתם לבניך ולבני בניך', וסמך ליה 'יום אשר עמדת לפני ה' אלוךך בחורב'. ויש בירושלמי בשבת (דף ע"ב) סיפור נורא על רבי יהושע בן לוי עצמו, דריב"ל היה רגיל לשמוע פרשה מבן בנו בכל ערב שבת, פעם אחת שכח ונכנס לרחוק באחת ממרחצאות של טבריה, והוי מסתמך על כתפייה דר' חייא בר בא, ונזכר שלא שמע פרשתו של בן בנו, וחזר ויצא לו... ר' לעזר בי רבי יוסי אומר שכבר היה מופשט מבגדיו כשנזכר, אמר ליה ר' חייא בר אבא 'ולא כך לימדנו רבינו אם התחילו אין מפסיקין, כל שכן לת'ת', אמר ליה: 'חייא בני, קלה היא בעיניך שכל השומע פרשה מן בנו כאלו הוא שומע מהר סיני, ומה טעמא והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלוךך בחורב', יעו"ש".

את משאו סייס רבינו: "ותני הגאון רבי אליעזר שליט"א, ברך השם הוא לומד טוב מאוד, בכל מקום שאין מי שילמד תורה, הוא מופיע וממלא את המקום טוב טוב ומרביץ תורה לעדרים, ובעזרת השם גם במקום הקדוש הזה הוא ימלא את מקום הרבנות בצורה הטובה ביותר. אני רוצה לסיים, יש לי מתבררת שלמה להגיד, אך לא אגיד אותה, יש כאן תלמידי חכמים ואני רוצה להטריח אותם. אני רוצה לברך את כל התלמידים חכמים שהגיעו פה לכבודה של תורה ולחזק את התורה, נזכה כולנו יחד לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו, והרב שליט"א יצליח בכל העניינים, ונאמר אמן".

***

ספר תורה או רב עיר, מי קודם?

כמו כן במעמד ההכתרה המצומצם שנערך במענו של מרן שליט"א בשבוע שעבר, נשא דברים רבינו, כאשר בדבריו עורר שאלה הלכתית מרתקת שהגיע לשולחנו: 'מעשה שהיה, עיר שאין בה ס"ת, ואחד תרם סכום כסף למטרה זו, שיתכנס ס"ת. והנה בעיר זו אין רב ת"ח, ורוצה התורם לחזור בו מתרומתו לספר תורה, כדי שישתמשו בכסף להביא לעיר רב תלמיד חכם גדול המורה הוראה לרבים. האם אפשר לשנות את הנדר, ולהעביר את הכסף למטרת הבאת רב ת"ח מופלג המורה הוראה לרבים, והאם כדאי לעשות כך'.

בתשובתו ציטט רבינו את דברי הגמ' במסכת מכות (דף כב ע"ב) אמר רבא כמה טפשי שאר אינשי, דקיימי מקמי ספר תורה, ולא קיימי מקמי גברא רבה, דאילו בס"ת כתיב ארבעים, ואתו רבנן בצרי חדא. מכאן משמע שגברא רבה עדיף מס"ת. מאידך במסכת קידושין (דף לג ע"ב) נאמר להיפך, מפני לומדיה עומדים, מפניה לא כל שכן. וכבר עמד על כך רבותינו הראשונים. והמהריט" (בחדושי לקידושין) תירץ שהסוגיא במסכת קידושין עוסקת בת"ח שלא הגיע להוראה, ובכה"ג התורה עדיפה ממנו, אולם הסוגיא במסכת מכות דנה בת"ח שהגיע להוראה ומורה, והוא עדיף מספר תורה. וכעין זה כתב השבט יעקב (ח"א או"ח סימן יא) לחלק בין ת"ח מופלג בתורה לבין ת"ח שאינו מופלג.

לפי תירוץ זה כדאי להביא רב במקום להביא ספר תורה, כי ת"ח המורה הוראה לרבים והוא מופלג, גדול הוא מספר תורה. ומסתבר שרצוי לעשות כך. ויתכן שגם אם אין ס"ת לקריאת מחיית עמלק שהיא דאורייתא, רב ת"ח קודם, כי השאלות שכוחות יום יום, ואפשר שגם יציל את הציבור מאיסורי תורה כגון שבת טהרת המשפחה תפילין ומזוזות וכל התורה כולה [וע"כ בספרי ד' המלך (פ"י מתפילין ומזוזה ה"ט) שהשיג על דברי המהרי"ט וביאר באופן אחר, אבל גם בדבריו מבואר שקהילה שהציבור שם אינם ת"ח, פשיטא שת"ח צריך להם יותר מס"ת והוא קודם].

עוד הוסיף רבינו, דהנה מעיקר הדין יש לבני העיר לכפות את זה הן לקנות ספר תורה כמבואר בשו"ע (חו"מ סימן קס"ג), והן תלמיד חכם שיוצא להלכה לרבים כדמשמע בשו"ע הנ"ל, וכן מבואר במהריט"ץ (החדשות סימן לה) [וז"ל: כבר כתבנו דכיון דמנהג ישראל בכל תפוצות הגולה להביא רב ומנהיג להורות להם הדרך אשר ילכו בה, אם כן מעתה מנהג ישראל תורה היא וכופין דצורך הוא]. ואם יקנו ספר תורה, לא ברור שיביאו אה"כ. אבל אם יביאו רב, הוא כבר ידאג שיקנו ספר תורה כשיוכלו. ולכן ברור שעדיף להביא תלמיד חכם לעיר.

האם מותר לגור בעיר שאין בה רב? מי קודם, רב לעיר או ספר תורה?

במעמד הכתרת חתנה דבי נשיאה הגאון רבי אליעזר רוס שליט"א לרב קהילת 'כרם ישראל' בקרית הרצוג, עורר חמיו מרן עמוד ההוראה הגר"י זילברשטיין שליט"א על נחיצות רב בכל עיר ועיר, וכן עורר על חובת כל אב ללמוד עם בנו:

מעמד כביר ונפלא של כבוד התורה נערך ביום שישי האחרון בשכונת 'קרית הרצוג' בבני ברק, כאשר נתמנה חתנו של רבינו, ה"ה הגאון רבי אליעזר רוס שליט"א (ראש כולל נתיבות המשפט), לכהן פאר כרב קהילת 'כרם ישראל', לאחר פטירת המרא דאתרא הקודם. במעמד השתתפו מרנן ורבנן גדולי ישראל, מנהיגי הדור, פוסקי הדור, עמודי ההוראה, ורבני הקהילות שליט"א.

בתחילת המעמד האזינו הנוכחים לברכת קדשו של רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א, כאשר לאחר מכן אף חתם בכת"ק על 'כתב ההכתרה' אותו מסר מרן רבינו שליט"א לחתנו הגר"א רוס שליט"א, ולסיום נעמדו לריקוד מרגש לכבודה של תורה בשירת 'סימן טוב ומזל טוב' - 'והיה כעץ שתול על פלגי מים'.

לאחר מכן כיבד מנחה המעמד הרה"ג רבי משה מרדכי אנגלרד שליט"א את מרן רבינו שליט"א לשאת את המשא המרכזי לכבוד מעמד ההכתרה, בעודו מחשמל את האווירה: 'לפני שמונים וחמש שנה בדיוק כהיום הזה, נהרג על קדושת שמו יתברך מרן הגה"ק רבי אלחנן וסרמן, קדוש ה'. כידוע שרבי אלחנן היה בפרקי המלחמה בארה"ב והוא חזר במיוחד כדי לא להשאיר את עדת צאנו כצאן אשר אין להם רועה. ידוע שמרן פוסק הדור שליט"א ממשיך את המורשת של מרן רבי אלחנן בשכונה ב'רמת אלחנן', בתלמוד תורה 'אל תורה' על שם בית מדרשו. והרב שליט"א תמיד אומר שתושבי רמת אלחנן הם צאצאים ורחינים של רבי אלחנן, אין יותר מתאים מהאירצייט של רבי אלחנן שחזר לאירופה כדי להיות רועה צאן לצאן מרעיתו, ביום הזה להעמיד, כמו שמורנו המרא דאתרא הרב שוורץ שליט"א הזכיר, להעמיד לצאן רועה הגון ומקובל, שזכה לשימושה של תורה אצל חמיו וקנה את חלקו בתורה בתורה ובהוראה. נתכבד כעת בהדרת כבוד ובחרדת קודש לשמוע את המשא המרכזי, משא קודשו של כבוד מרן פוסק הדור שליט"א'.

ברגע של ענווה ופשטות שאין לה סוף, הגיב רבינו בספונטניות ואמר למנחה: 'הכוונה הייתה אלי?', כשלאחר מכן מוסיף בבת שחוק: 'הייתי בטוח שאשמע כעת דרשה יפה'...

***

האם מותר לגור בעיר שאין בה רב?

את דבריו פתח רבינו בשאלה הלכתית: 'האם מותר לגור בעיר שאין בה רב?', להלן תמלול דברי רבינו: "בביאור הלכה (סימן נג סעי' כב) כתב שבני העיר שאין להם כסף לשכור ש"ץ או רב, אף שבלא ש"ץ אינם יודעים להתפלל, רב קודם, ומזה יראה האדם גודל החיוב על כל עיר לשכור להם רב שיוצא להם במצות התורה ומשפטיה איך להתנהג, ולא יהיו כעוורים המגששים באפילה, דאפילו אם ע"ז נדחית לגמרי מצות תפלה אצלם, ג"כ החיוב הזה הוא קודם, ובפרט אם אנשי העיר יכולין ג"כ להתפלל לעצמן בודאי זה קודם, ומזה ימלאו רתת ופחד איזה מהעיריות הנמצאים מחוץ למדינה שאין להם רב ומו"ץ בעירם ועון גדול הוא.

"ובספר חוט המשולש [לנכד החת"ס, עמוד כא] הביא דברי אגרת שכתב בעל החתם סופר בענין הצורך שיש לכל קהילה לבחור להם רב, וז"ל: הנה נא הואלתי לדבר אומר מה שנוגע לכלל בני קהילתו הקדושה אוהבי ה' אשר הוכיחם ישמע א - ל יוענם, ולא יוסף עוד לדאבה בני אהובה, אך את זאת אומר, ואל יה' דברי אלו למשא עומס ח"א, הלא דבר הוא מה שאמרו חז"ל בסנהדרין דף ע"ב אסור לזרז בעיר שאין בה רופא, והדבר כולל לרופא גוף ונפש, ועל הראשון רופא הגוף וכו', ועל דעת רופא הנפש בעונותינו הרבים, פשתה המספחת הזאת שלא לקבל רב ומורה, דבר אחד ברור בדור הזה בעו"ה פרוץ במלואו, וכל מקום שיש מנהיג ומושל בשבת התורה רואה לגדור האפשרי, אבל במקום שאין רב יושב על כסא, עולה הפרוץ אחת לאחת והחופצה ישגה, ואפילו אם לומדי העיר ומנהיגיה צדיקים, מ"מ אין נביא לעיר, יעו"ש".

"ונראה דהחיוב למנות רב, גדול יותר מהחיוב לדאוג לרופא, דהנה כיום דורשים השלטונות שבכל אזור גור רופא, ולאו דוקא בכל ישוב וישוב, והסיבה לכך היא, דכיום ישנם בכל ישוב רכבים ובקלות אפשר להגיע מיישוב ליישוב, ואם אין רופא ביישוב זה יסיעו את החולה למרחק רבע שעה והוא ירפא בס"ד. משא"כ ברב לא מספיק שיהיה רב באזור כי צריכים להשפעתו בכל קהילה ובכל ישוב ואם גור רב במוישוב הרחוק רבע שעה מיישוב זה, לא יוכל להשפיע ולכן צריך רב בכל ישוב וישוב, ובכל קהילה וקהילה, ובכל בית כנסת ובית כנסת".

"לסיכום, אסור לגור בעיר שאין בה רב, כי העיר תיחרב מבחינה רוחנית. ונאמר בתורה, שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך, ופירש רש"י, שופטים - דינים הפוסקים את הדין. אני רואה היום לפעמים במקומות שאנשים גרים, במקומות קצת רחוקים, כל מיני עיירות בארץ ישראל, אני לא רוצה להגיד שמות, הייתי פעם באיזה מקום ליד שפת הים, איזה מקום נפלא, איזה רוחות מנשבות שם, אבל רב לא גר שם, אמרתי לכולם אני לא יודע אם מותר פה להיכנס למקום הזה, זה עיר שאין

אחרונה נא חידה

כיצד יתכן מחיצה גמורה שמותרת לאדם אחד ואסורה לאדם שני?

(התשובה לחידה, א"ה בגליון הבא, החידה מאת ידידנו הרב ארז חזני שליט"א)

תשובה לחידה משבוע שעבר: איך יתכן שמותר לטלטל לכתחילה שש אמות ברשות הרבים [לא עבור חולה]?

תשובה. תשובה. אדם בגובה שש אמות, מותר לו לקחת חפץ הנמצא במרגלותיו ולהביאו לאישו, אף שעל ידי זה העביר שש אמות ברשות הרבים, ומקור הדבר במסכת עירובין (דף מח ע"א) שכלל אדם יש ד' אמות לטלטל ברה"ו, והיינו שמאצבע האמה עד המרפק זה אמה אחת, ויכול לטלטל כאלו ד' אמות, ועוג מלך הבשן יכול לטלטל כפי ד' אמות שלו, ואם ידו באורך ב' אמות בינוניות יש לו ח' אמות בינוניות, וכן פסק השו"ע (או"ח סימן שט"א) שמודרים לו באמה שלו, ועי' בשעה"צ (סק"ג) ובחזו"א (או"ח סימן קי"ב ס"ק יא).

לעילוי נשמת

הרב ר' צבי הירש ב"ר שמואל זצ"ל

נלב"ע י"ד תמוז תשנ"ג

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בני המשפחה

ניתן להאזין להקלטות ופסקי הלכה המתעדכנים מדי יום ממרן רבינו שליט"א, וכן שיעור יומי בהלכות שבת ועוד, בקו ש"ח יתכן, 03-3150582

לעדכונים על דרשות ושיעורים, וכן על מקימו של רבינו בשבת הקרובה בקו 'דברי חמד' 079-6077-468

לקבלת העלון, פסקי הלכה, ועדכונים ממרן שליט"א, ניתן להרשם במייל a0527642209@gmail.com, ובפלאפון הנ"ל, או בכתיבת מייל 3126877@gmail.com ובפלאפון 0533126877.